

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Dwingelderveld

Holtingerveld

KOLONIËN VAN
WELDADIGHEID

Natuurkrant

Welkom

in de Drents-Friese grensstreek

Drents-Friese Wold

Dwingelderveld

Holtingerveld

Koloniën van
Weldadigheid

Meer dan bos

Meer dan heide

Meer dan oertijd

Unieke sociale geschiedenis

Drenthe

Landschap vol natuur

In de Drents-Friese grensstreek vind je twee Nationale Parken en nog meer natuurgebieden van Europese topklasse. Met alles wat je van Drenthe verwacht: bos, heide, stuifzand, vennen, slingerende beken.

Hier leven nog kraanvogel, adder en een heleboel andere bijzondere soorten. Oases van rust en ruimte.

Nationaal Park Drents-Friese Wold

Robuuste natuur met ruimte voor echte wildernisbeleving

→ pagina 8&9

Koloniën van Weldadigheid

Voormalige landbouwkoloniën waar paupers een nieuw bestaan zouden opbouwen. Landschap en gebouwen ademen nog de koloniegeest. Werelderfgoed

→ pagina 10&11

Oerlandschap Holtingerveld

Gevormd door het ijs en door de oorlog. Waar cultuurgeschiedenis en natuur een uniek huwelijk zijn aangegaan

→ pagina 6&7

Drents-Friese

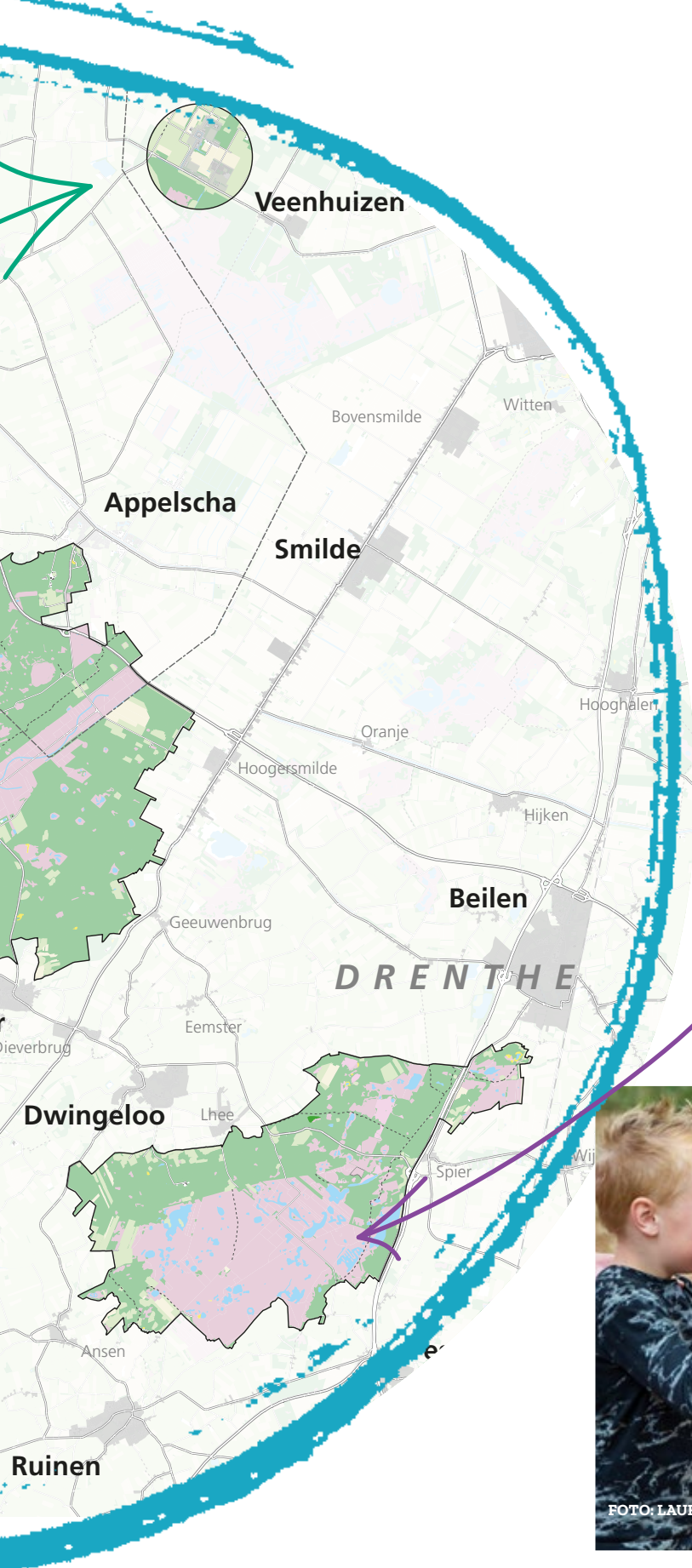
iege rensstreek

Landschap vol verhalen

- Ervaar hoe ijstijden het landschap hebben gevormd. Met als markant hoogtepunt de Havelterberg, opgestuwd door het ijs.
- Laat hunebedden en grafheuvels je terugvoeren naar de prehistorie.
- Ga terug tot de Middeleeuwen in de esdorpen met hun essen, beekdalen en heide.
- Beleef de Maatschappij van Weldadigheid en haar landbouwkoloniën, uniek sociaal experiment van begin negentiende eeuw, sinds 2021 Unesco Werelderfgoed.
- Ervaar hoe de Tweede Wereldoorlog littekens in het landschap achterliet.

De geschiedenis ligt hier overal voor het oprapen.

Nationaal Park Dwingelderveld

Grootste natte heidegebied van West-Europa.
Toevluchtsoord van bedreigde planten en dieren.
Gebied van ongerepte vergezichten, stilte en duisternis

→ pagina 4&5

En nog veel meer

→ Zie overzichtskaart op de uitneembare middenpagina's

Tal van excursies en andere activiteiten

→ Zie uitneembare middenpagina's

Sporen van de Tweede Wereldoorlog

→ pagina 10&11

FOTO: LAURA CSONKA

Dwingelderveld

Grote, stille, natte, heide

Alleen al het weidse uitzicht over de heide maakt een bezoek aan het Dwingelderveld de moeite meer dan waard. Natuur tot aan de horizon. Hier krijg je nog een indruk hoe Drenthe er vroeger moet hebben uitgezien, compleet met de schaapskuddes en hun herders. Dit is de grootste natte heide van West-Europa. Leefgebied van klokjesgentiaan, kraanvogel, adder, tientallen soorten dagvlinders en wilde bijen en nog veel meer bijzondere planten en dieren.

Maar het Nationaal Park Dwingelderveld biedt meer dan heide. In de uitgestrekte, gevarieerde bossen is het heerlijk wandelen, fietsen en paardrijden. Onderweg kom je prachtige jeneverbesstruwelen tegen en allerlei vennen, het ene nog mooier dan het andere. Ontdek het zelf!

Zonder schapen geen heide

FOTO: KARIN-BROEKHUIJSEN

Schaapskuddes met hun herders horen bij de heide. Ze lopen hier al eeuwen. Zonder hen zou de heide niet kunnen voortbestaan. De schapen eten jonge boompjes en grassen op en voorkomen zo dat de heide in bos of een grasvlakte verandert. Daarbij krijgen ze hulp van andere grazers, zoals runderen en geiten. De overmaat aan stikstof die op de heide neerdaalt maakt hun rol in het beheer nóg belangrijker. Die versnelt namelijk zowel de vergrassing als het opkomen van jonge bomen.

Kuddebeschermingshonden

De komst van de wolf heeft gevolgen voor de begrazing van de heide door schaapskuddes. Stoppen met begrazen is geen optie: dan verandert de heide al snel in bos. Om de schapen te beschermen tegen wolvenaanvallen werken de herders van het Doldersummer- en Wapserveld (Drents-Friese Wold) en die van Ruinen (Dwingelderveld) met speciaal daarvoor getrainde honden. De honden zijn gewend aan de aanwezigheid van recreanten, maar bezoekers in het veld moeten eerst contact zoeken met de herder voordat ze de kudde benaderen. *Consequentie is dat er bij de schaapskooi van Ruinen een honden-vrije zone is ingesteld. Dat geldt ook voor het pad ernaartoe, het informatiepunt ernaast en de uitkijktoren.*

Water aan de basis

Water is van levensbelang voor de natuur van het Dwingelderveld. Omdat het zo'n nat gebied is, kunnen kraanvogels, adders en al die andere bijzondere planten en dieren hier leven. Dat het hier zo nat is, komt door de bodem. Daarin zit keileem, en dat laat bijna geen water door. Wat er aan neerslag valt, verdwijnt dus niet snel in de ondergrond. Het regenwater verzamelt zich in vennen en loopt van de ene laagte naar de andere tot het uiteindelijk in de Ruiner A of de Dwingeler Stroom uitkomt.

www.nationaalpark-dwingelderveld.nl

FOTO: DIEUWERKE VAN DE VEN

Dood hout doet leven

Insecten, vleermuizen, vogels, paddenstoelen, mossen en korstmossen: allemaal hebben ze dood hout nodig om te overleven. Daarom is er na de zomerstorm van augustus 2024 voor gekozen om 20 tot 50 procent van de omgevallen bomen in het Dwingelderveld te laten liggen. Deze zullen de komende jaren een bron van nieuw leven zijn. Zo zijn er alleen al meer dan driehonderd soorten paddenstoelen die alléén op dood hout leven. Samen met korstmossen en insecten breken zij het hout af, zodat de voedingsstoffen terugkeren in de kringloop. De insecten zijn weer voedsel voor muizen, vleermuizen en vogels. Ook op de heide draagt dood hout bij aan de biodiversiteit. Daarom liggen hier stronken en takkenbulten. Ze zijn een nestplaats voor vogels als tapuit en kneutje. Amfibieën en reptielen vinden er een warme schuilplaats of juist verkoeling bij zomerhitte. Ook andere dieren gebruiken dood hout als beschutting of overwinteringsplek.

Tip van vogelaar Joop Kleine:

Vogels kijken bij de Holtveenslenk

Al meer dan veertig jaar inventariseert Joop Kleine als vrijwilliger jaarlijks de broedvogels van het Dwingelderveld. Zijn tip: "De Holtveenslenk, aan de oostkant van het gebied, is een van de vogelrijkste delen, vooral in het broedseizoen. Je kunt er allerlei soorten eenden, ganzen en andere watervogels zien, soms ook ijsvogel en boomvalk en nog veel meer. Een mooi uitzicht op de slenk heb je vanaf de 'Ramskop', het uitkijkpunt boven op de geluidswal langs de A28."

- **Andere vogelkijkplekken** zijn de vogelobservatiewand Holtveen (aan het Commissaris Cramer fietspad) en de vogelkijkhut bij de Davidsplassen.
- Een **ander prachtig uitzichtpunt** is de toren bij de schaapskooi van Ruinen, in de buurt van het bezoekerscentrum.

Meer tips

- Schaapskooi Achter 't Zaand bij Lhee – met ontvangst- en informatieruimte De Zaandstee, open op zondag
- Zwerfroute Kloosterveld: 'steenmannetjes' (gestapelde zwerfkeien) geven de 2,5 km lange route tussen het Bezoekerscentrum en de schaapskooi door dit jonge natuur- en struingebied aan
- Boswandeling Spier: deze route van 5 km (witte paaltjes) voert vanaf Natuurpoort Spier onder andere over in totaal 260 meter plankenpad door laaggelegen, natte stukken

Toegankelijk voor iedereen

Ook voor mensen in rolstoel of buggy:

- Familiep pad Spier (2,5 km): start bij de Boslounge, bij de Natuurpoort Spier
- Familiep pad Noorder veld (2,5 of 1,2 km): start op de parkeerplaats aan Achter 't Zaand bij Lhee
- Speel natuur voor iedereen bij het Bezoekerscentrum

FOTO: KARIN-BROEKHUIJSEN

Holtingerveld

Tip van herder Jelle Kootstra: Fascinerende resten van oorlogsvliegveld

Jelle Kootstra is niet alleen herder van de schaapskudde van het Holtingerveld, hij weet ook alles van de geschiedenis van het oorlogsvliegveld. Zijn tip: "De contouren van de Grote Startbaan zijn nog precies zoals tachtig jaar geleden. Ook de voormalige hangars zijn goed te herkennen, en er liggen nog zo'n vijftienhonderd tot tweeduizend bomkraters van de geallieerde bombardementen in 1944. Drie gemarkeerde wandelroutes voeren vanaf de toegangspoort langs deze bijzondere getuigen van de geschiedenis."

Tip: IJs- en oorlogwandelingen

Het Toeristisch Informatiepunt (TIP) Holtingerveld biedt regelmatig NATUURrijke IJS- en OORLOG-wandelingen aan. Reis onder begeleiding van een gids dwars door de tijd. Deze twee uur durende wandeling van 4 kilometer staat helemaal in het teken van de ijstijden, de oorlog én de natuur. Meer informatie via tel. 0521 34 12 22 of tiphavelte@toeristischwesterveld.nl

Gevormd door ijs

IJsmassa's duwden tijdens de een na laatste ijstijd 125.000 jaar geleden een enorme massa zand en stenen voor zich uit. De berg grond die achterbleef is de Havelterberg. Hij bestaat uit een metersdikke laag leem met stenen. Die vormt de voedingsbodem voor een unieke plantengroei, met bijzondere soorten als fraai hertshooi, knollathyrus en bochtige klaver.

www.holtingerveld.nl

Het Holtingerveld is een Natura 2000-gebied: een natuurgebied uit de Europese topklasse. Unieke natuur gaat hier hand in hand met een uitzonderlijk rijke cultuurgeschiedenis. Het hoogtepunt – letterlijk en figuurlijk – is de Havelterberg, een stuwwal uit de voorlaatste ijstijd. Op en rond de berg groeit een keur aan zeldzame planten. Grafheuvels en hunebedden getuigen van oeroude bewoning. Ze worden geflankeerd door de fascinerende resten van een militair vliegveld uit de Tweede Wereldoorlog, inmiddels weer in bezit genomen door de natuur. En dan hebben we nog maar een klein stukje van het gebied gehad. Heide, bossen, vennen, stuifzand en hoogveen: het Holtingerveld biedt het complete Drentse pakket.

Gevormd door oorlog

In de Tweede Wereldoorlog ging een groot deel van de Havelterberg en omgeving op de schop. De Duitsers legden hier een militair vliegveld aan. De rolbanen en startbanen voor de vliegtuigen zijn nog goed herkenbaar, evenals de aarden wallen van enkele hangars. In 1944 begonnen de geallieerden met bombarderen van het vliegveld. De vele bomkraters in bos en heide zijn daar getuigen van. Op de startbanen heeft zich een bijzondere plantengroei ontwikkeld, zogeheten heischraal grasland. De bruine vuurvlied en allerlei andere insecten vliegen hier rond. In de bomkraters zwemmen kamsalamanders en heikikkers, onwetend van de bijzondere ontstaansgeschiedenis.

Oerlandschap gevormd door ijs en oorlog

Herstel open heide en stuifzanden

De natuurbeheerders van het Holtingerveld werken, in opdracht van de provincie Drenthe en de Europese Unie, in 2025 op verschillende plekken aan herstel van open heide en stuifzand. Vanwege de aanwezigheid van deze internationaal belangrijke landschapstypes met veel zeldzame planten en dieren is het Holtingerveld opgenomen in Natura 2000, de Europese 'topklasse' van natuurgebieden. Door het herstelwerk krijgt de heide kans om te groeien en kan het zand weer gaan stuiven. Op de heide kunnen allerlei zeldzame planten zoals orchideeën, liggende vleugeltjesbloem, klokjesgentiaan en valkruid zich weer uitbreiden. Zandloopkevers en andere insecten profiteren van het stuifzand en zijn op hun beurt een voedselbron voor verschillende vogelsoorten. Beschermde diersoorten als zandhagedis en heivlinder krijgen weer meer leefruimte.

FOTO: DIEUWERKE VAN DE VEN

Geen hondenpoep op Grote Startbaan

De Grote Startbaan, direct achter de Toegangspoort Holtingerveld, is uniek. Er groeien zeldzame planten die tot het absolute neusje van de zalm in Nederland horen en daarom extra bescherming verdienen. Hondenbezitters kunnen hieraan meewerken door de poep van hun honden op te ruimen. De orchideeën en andere zeldzame planten op de Grote Startbaan kunnen namelijk niet tegen hondenpoep. Die bemest de bodem, terwijl de zeldzame planten juist schrale grond nodig hebben. Door de bemesting worden ze verdrongen door algemene, overal voorkomende planten. En zo neemt de biodiversiteit verder af. Honden zijn op de Grote Startbaan welkom aan de lijn. Op het zandpad naast de startbaan is een hondenloslooproute. Hier mogen honden onder appèl op het pad lopen. Het hele Holtingerveld bestaat uit unieke en kwetsbare natuur. Daarom is het hier verplicht om hondenpoep op te ruimen. Dus ook op de loslooproutes. Help mee de natuur te beschermen en neem standaard opruimmiddelen mee. Kijk voor meer informatie over honden in de natuur op de middenpagina's (achterzijde).

Tip: route voor kinderen

Wil je weten hoe het is om te leven zoals de mensen van heel, heel vroeger? Als je het **Mammoetspoor** (2,7 km) volgt, dat begint bij het Informatiecentrum Holtingerveld, krijg je verrassende opdrachten om dat te ontdekken. De route voert over de prachtige Havelterberg, langs de hunebedden en natuurlijk kom je langs de schaapskooi. Haal je buidel op bij de balie van de TIP en volg het spoor van Moeno!

Grootse natuur met ruimte voor wildernisbeleving

Zesduizend hectare (zestig vierkante kilometer!) pure natuur aan weerszijden van de provinciegrens: dat is Nationaal Park Drents-Friese Wold. Natuur vol variatie en spannende contrasten. Dichte bossen naast weidse heidevelden, kurkdroge zandduinen naast kletsnatte vennen. Het Drents-Friese Wold is een van de grootste natuurgebieden van ons land. Leefgebied van wespandief, zwarte specht en grauwe klauwier. En het Wold wordt steeds natuurlijker. Het ontwikkelt zich tot een van de weinige gebieden in Nederland waar je wildernis kunt ervaren. Wie wil kan er zelf zijn of haar weg zoeken over smalle paadjes. Maar er zijn ook routes en andere beleefmogelijkheden. Voor elk wat wils. Het Drents-Friese Wold, dat is grenzeloos genieten!

www.nationaalpark-drents-friese-wold.nl

Bossen met een verrassend tintje

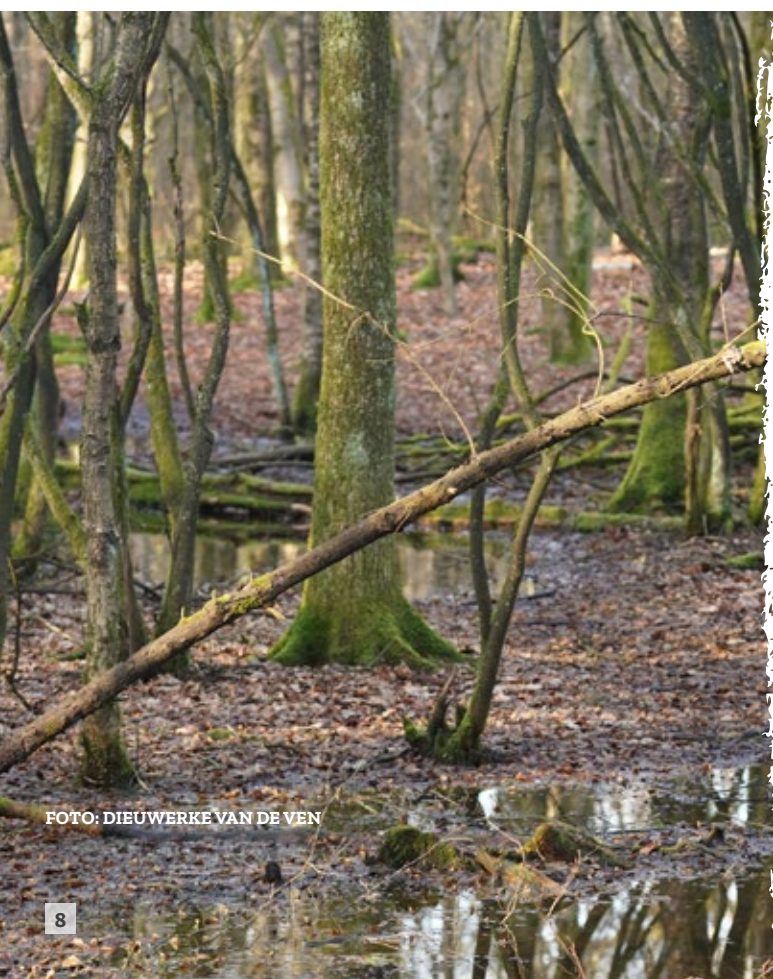

FOTO: DIEUWERKE VAN DE VEN

Het bos mag op veel plekken in het Drents-Friese Wold zijn eigen gang gaan. De natuurlijke processen van een bos krijgen hier steeds meer de ruimte. Zo kom je er ook afstervend bos tegen. Door het veranderende klimaat zijn de zomers droger, wat veel effect heeft op het bos. Als het kan qua veiligheid, laten natuurbeheerders de dode bomen staan. Het weggrottende hout dient als voedsel voor insecten, mossen en paddenstoelen. Later, als het is opgenomen in de bodem, is dit de voeding voor een nieuwe generatie bomen. Zo geeft het bos veel verschillende soorten een kans om een geschikt plekje te vinden en krijgt de biodiversiteit een boost. Voor de bezoekers van het bos ziet het er allemaal wat ruiger en spannender uit. Maar op deze manier valt er ook veel te beleven in het Drents-Friese Wold.

Tip van camping- houder Shirley Ike: Natuureducatiecentrum Diever

Shirley Ike van Camping Diever tip: "Wandel door de uitgestrekte bossen en stuifzandvlaktes van het Drents-Friese Wold en laat je verrassen door de natuur. Wil je weten welke dieren hier leven en hoe ze zich aanpassen aan de seizoenen? Breng dan een bezoek aan het natuureducatiecentrum bij Camping Diever. Hier beleef je de natuur van dichtbij met diorama's, een collectie edelstenen en interactieve activiteiten voor jong en oud. De perfecte start voor een ontdekkings-tocht in de natuur!"

Wilde natuur, grote dieren

Stap binnen in een betoverende wereld waarin de natuur de hoofdrol speelt. En wie weet: misschien ontmoet je zelfs de bijzondere bewoners van dit gebied. Zoals deze grote dieren.

Wilde runderen In het zuidwesten van het Drents-Friese Wold grazen indrukwekkende Sayaguesa's, een zeldzaam Spaans runderras. Met hun imposante hoorns zijn ze een machtig gezicht! De meeste zijn hier geboren en vertonen natuurlijk, wild gedrag. Bezoekers moeten hier rekening mee houden.

Tip: Respecteer de dieren en houdt minstens 25 meter afstand, doorkruis de kudde niet en blijf rustig. Staat een Sayaguesa op je pad? Keer om en zoek een andere route! Wil je iets melden over de runderen, bel dan 0522-476200.

Exmoor pony Het Aekingerzand, ook bekend als de Kale Duinen, vormen het decor voor een kudde Exmoor pony's. Deze prachtige dieren leven in kuddes zoals de natuur het bedoeld heeft en blijven doorgaans op afstand.

Tip: Benader ze niet, hoe verleidelijk het ook is om dichterbij te komen. Met 25 meter afstand kun je volop van hun aanblik genieten, zonder hun rust te verstoren.

Wolf Wolven zijn sinds een paar jaar vaste bewoners van het Drents-Friese Wold. Hoewel de kans klein is dat je een wolf tegenkomt, is het wel goed om te weten hoe je hierop kunt reageren: Blijf kalm, loop rustig achteruit als de wolf niet weggaat en maak jezelf zichtbaar door grote gebaren te maken en luid te spreken. Houd je hond kort aangelijnd.

Praktische informatie

Ben je nieuwsgierig geworden? Op onze website vind je uitgebreide tips en adviezen om optimaal te genieten van je bezoek aan deze unieke natuur. Scan de QR-code voor meer informatie over toegankelijkheid en routes.

25 jaar Nationaal Park Drents-Friese Wold

Dit jaar viert Nationaal Park Drents-Friese Wold, met zijn 6150 hectare een van de grootste aaneengesloten natuurgebieden van Nederland, zijn zilveren jubileum. Het gebied, waarvan bijna driekwart van de oppervlakte uit bos bestaat, is een toevluchtsoord voor bijzondere flora en fauna. Het huidige natuurgebied is het resultaat van een lange en bewogen geschiedenis. Daarin maakte oerbos geleidelijk plaats voor akkers en weiden, heidevelden en zandverstuivingen. Vanaf de negentiende eeuw werden heidevelden en stuifzanden ontgonnen en beplant met naaldbomen. Sinds de oprichting van het Nationaal Park zijn er ingrijpende natuurherstelprojecten uitgevoerd, van het herstellen van heide en beekdalen tot het omvormen van productiebossen naar gevarieerder bos. De natuur heeft zich sindsdien verrassend goed hersteld, en het gebied is uitgegroeid tot een mozaïek van bossen, heide, stuifzand, veen en vennen. De beekdalen van Vledder Aa en Tilgrup hebben hun natuurlijke loop hervonden en dragen bij aan de biodiversiteit.

Dit jaar wordt het 25-jarig jubileum van het Nationaal Park uitgebreid gevierd. De natuur blijft zich ontwikkelen, en het jubileumprogramma biedt volop gelegenheid om de rijke geschiedenis en de natuur van het Drents-Friese Wold te ontdekken.

Scan de QR-code om het volledige jubileumprogramma te bekijken en vier mee!

Paden voor iedereen

Ook toegankelijk voor rolstoel en buggy.

- **Familiepad (2,5 km):**
start bij Buitencentrum
Drents-Friese Wold
- **Bosbergpad (2,5 km):**
start bij TIP Appelscha

Speelnatuur bij Buitencentrum Drents-Friese Wold

- Blotevoetenpad: Schoenen en sokken uit. Voel het zand tussen je tenen, de zacht prikkende dennennaalden en takjes. Soms loop je door koel water of over zacht verend mos. Je ervaart letterlijk het contact met de aarde.
- In het Speelbos kun je hutten bouwen, door tunnels kruipen, de heuvel beklimmen of via een touwbrug het water proberen over te steken. Uitrusten kun je bij de megagrote picknickbank.
 - Informeer bij de balie van het Buitencentrum naar de diverse speurtochten, van het speelse Kabouterpad voor de allerjongsten tot het leerzame Hulpboswachterspad en het verrassende Paddenpad voor kinderen vanaf ongeveer 7 jaar.

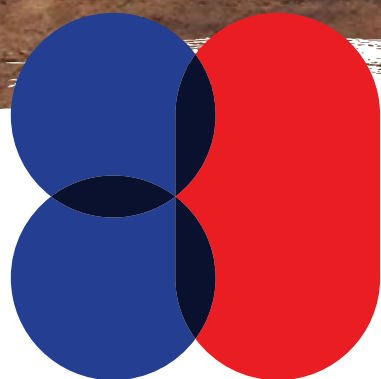

WATERDIERENSAFARI
FOTO: LAURA CSOKA

80 jaar vrijheid

In 2025 vieren we dat de Tweede Wereldoorlog tachtig jaar geleden ten einde kwam. Door het hele land staan we erbij stil dat Nederland dankzij de inzet van militairen van de geallieerde landen en met hulp van het verzet werd bevrijd. We herdenken de slachtoffers die daarbij vielen. De littekens die de oorlog achterliet zijn tachtig jaar later nog steeds zichtbaar, ook in de Drents-Friese grensstreek. Er zijn verschillende markante locaties die uitnodigen tot een bezoek, om letterlijk en figuurlijk stil te staan bij deze periode in onze geschiedenis.

Sporen van de Tweede

80 jaar
vrijheid
Drenthe

Onderduikershol Diever

Verstopt in een stuifzandheuvel in het bos in het Drents-Friese Wold niet ver van Diever, ligt een onderduikershol dat De Wigwam werd genoemd. Een lokale verzetsgroep bouwde de schuilplaats in de winter van 1943-44. Samen met Natuurmonumenten onderhoudt de Historische Vereniging Diever deze plek waar vroeger vluchtelingen, onderduikers en geallieerde soldaten een onderkomen vonden. Een bezoek is indrukwekkend, als je beseft wat hier in de oorlog is gebeurd.

Monument Doldersum

In september 1944 hielp het verzet, de Knokploeg uit Diever, 21 mannen uit Arbeidskamp Vledder te ontsnappen. Tijdens deze vrij plotselinge actie werden de bevrijde mannen op verschillende schuilplaatsen in de bossen bij Wateren en Doldersum ondergebracht. Zeven mannen werden door de Duitsers gevonden en gefusilleerd; een van hen overleefde de fusillade. In de hei bij Doldersum staat het monument met luidklok ter nagedachtenis aan hun verhaal. Meer weten? Scan de QR-code.

Koloniën van Weldadigheid: uniek sociaal erfgoed

Ruim tweehonderd jaar geleden begon in Zuidwest-Drenthe een uniek experiment in armoede-bestrijding. In 1818 stichtte de Maatschappij van Weldadigheid in Frederiksoord haar eerste landbouw-kolonie. Het doel: de talloze armen van die tijd een beter bestaan bieden door ze aan het werk te zetten. Met generaal Johannes van den Bosch als onvermoeibare aanjager werden in een paar jaar nog zes koloniën uit de grond gestampt. Enkele hadden een meer gevangenisachtig karakter; Veenhuizen, eveneens in de Drents-Friese grensstreek, is daarvan de bekendste. In Frederiksoord-Wilhelminaord en in Veenhuizen is nog veel van dit boeiende verhaal te zien en te beleven. Zo veel zelfs dat deze koloniën, samen met Kolonie Wortel in Vlaanderen, op de Werelderfgoedlijst van UNESCO zijn geplaatst.

De startpunten voor een verkenning van dit bijzondere erfgoed zijn:

- Het Huis van Weldadigheid met Museum De Proefkolonie in Frederiksoord, <https://proefkolonie.nl>
- Het Nationaal Gevangenis museum en het ernaast geleden Tourist Info Punt in Veenhuizen, <https://gevangenis museum.nl> en www.veenhuizenboeit.nl

Zie achterpagina van deze krant voor adresgegevens en openingstijden. Meer over de Koloniën, inclusief verken- en verblijftips, vind je op www.kolonienvanweldadigheid.eu en www.weldadigoord.nl

Tip:

Met Dieuwertje langs de sporen van de oorlog

Een goede manier om de hoogtepunten – als je ze zo mag noemen – te bezoeken is de fiets-route Sporen uit de Tweede Wereldoorlog. Op deze route neemt Dieuwertje Blok je mee langs verschillende bijzondere locaties, zoals de restanten van het Duitse oorlogsvliegveld bij Havelte en het gerestaureerde onderduikershol bij Diever. Bij deze plekken vertelt Dieuwertje de verhalen. Deze route is er een uit de serie fietsroutes 'Met Dieuwertje door Drenthe'. Download de route door de QR-code hiernaast te scannen. Je kunt kiezen voor opslaan als pdf of als gpx voor je smartphone. De route is 63 kilometer lang en begint en eindigt in Darp. Scan de QR-code voor meer informatie.

Tijdens de opmaak van deze krant kwam het droevige bericht dat Dieuwertje Blok was overleden. De serie fietsroutes door Drenthe waarbij ze als verteller optreedt is een van de tastbare herinneringen aan haar.

Vliegveld Havelte

De omvangrijkste littekens van de Tweede Wereldoorlog in deze streek vind je bij Havelte, op en rond de Havelterberg. Er zijn nog verschillende overblijfselen te zien van het militaire vliegveld dat de Duitse bezetter hier liet aanleggen, evenals de kraters van de bommen die de geallieerden op het vliegveld lieten neerkomen.

Meer hierover vind je op → [pagina 6&7](#)

**Bezoekerscentrum
Dwingelderveld**
Benderse 22, 7963 RA Ruinen
0522-472951

Informatiebalie, expositie over slangen, Drentse heideschappen, natte heide en vennen en nog veel meer, verrassende videobeelden. Ook voor kinderen valt er van alles te ontdekken. Koffiehoek. Winkel met boeken en natuur- en streekproducten. Vlindertuin, speelna-
tuur met onder meer waterspeelplek en wilgenhuttendorp. Startpunt van gemarkeerde wandel- en fietsroutes, excursies en andere activiteiten. Ruim parkeerterrein met twee invaliden-
plekken. Bezoekerscentrum, tuin en speelnatuur zijn rolstoeltoegankelijk.

Openingstijden:

Apr t/m okt: di t/m zo 10.00-17.00 uur; nov t/m mrt: wo t/m zo 10.00-17.00 uur. Tijdens schoolvakanties en feestdagen dagelijks open. Afwijkende openingstijden met Kerst en Oud & Nieuw. Raadpleeg de website www.nm.nl/bezoekerscentrum-dwingelderveld voor actuele informatie.

Natuurpoort Spier/Boslounge
Oude Postweg 12, 9417 TG Spier
0593-564800

Ruim parkeerterrein, horeca en toilet. Vanuit Natuurpoort Spier starten verschillende wandelroutes en paden.

Openingstijden:

Van 1 april tot de herfstvakantie en in alle schoolvakanties dagelijks 10.00-17.00 uur. Buiten deze periode alleen in de weekenden 10.00-17.00 uur. Let op: bij de Boslounge kunt u alleen pinnen. Kijk op www.hotelspier.nl/boslounge voor meer informatie.

**Buitencentrum
Drents-Friese Wold**
Terwisscha 6a, 8426 SJ Appelscha
0516-464020
drentsfriesewold@staatsbosbeheer.nl

Informatiebalie, permanente tentoonstelling over het gebied, winkel met (natuur)boeken en cadeauartikelen. Doe- en ontdekruimte Boswachterslab, interactieve tafel met spellen en informatie. Gebouw is rolstoeltoegankelijk, mindervalidentoilet. Startpunt van gemarkeerde wandel- en fietsroutes, Familiepad, Blotevoetenpad en Speelbos. Horeca: Bosbrasserie IJgenweis.

Openingstijden:

Apr t/m okt: dagelijks 10.00-17.00 uur; nov t/m mrt: vrij, za en zo 10.00-16.00 uur; kerstvakantie, voorjaarsvakantie: dagelijks van 10.00-16.00 uur; gesloten 25 en 31 dec en 1 jan. Kijk voor de meest actuele openingstijden op www.staatsbosbeheer.nl/natuurgebieden/drents-friese-wold/buitencentrum

Informatiecentrum Huenderhoeve (onbemand)
Huenderweg 1, 8386 XB Doldersum
0592-313552
Officieel rustpunt en oplaadpunt elektrische fiets.
Open april t/m oktober 10.00-17.00 uur.

*Buitencentrum
Drents-Friese Wold*

FOTO: MARLEEN ANNEEM

**Toegangspoort
Oerlandschap Holtingerveld**
Van Helomaweg 18, 7971 PX Havelte
0521-341222

Informatiecentrum. Startpunt van gemarkeerde wandel- en fietsroutes, excursies en andere activiteiten. Ruime parkeergelegenheid. Verder: kinderspeelplaats, keientuin en schaapskooi van de Holtinger schaapskudde. Brasserie Oer met horeca en toilet.

*Zie kaart op
middenpagina's
voor locaties*

Holtingerveld

Koloniën van Weldadigheid

Huis van Weldadigheid Frederiksoord
Naast TIP en informatiepunt vind je hier Museum De Proefkolonie. Majoor van Swietenlaan 1A, 8382 CE Frederiksoord
Open: di t/m zo 10.00-17.00 uur; in schoolvakanties ook op maandag
Entree museum € 11,-; met Museumkaart gratis; kinderen t/m 4 jaar gratis; kinderen 5 t/m 12 jaar € 4,75

Gevangenismuseum Veenhuizen
Oude Gracht 1, 9341 AA Veenhuizen

Open: di t/m zo 10.00-17.00 uur; in schoolvakanties ook op ma
Entree € 12,50; met Museumkaart gratis; kinderen t/m 4 jaar gratis; kinderen 5 t/m 12 jaar € 7,50

TIP Veenhuizen
Oude Gracht 40, 9341 AB Veenhuizen

Open: apr t/m okt: di t/m zo 10.00-17.00 uur; nov t/m mrt: di t/m zo 11.00-16.00 uur

*Huis van
Weldadigheid*

FOTO: NATUURMONUMENTEN - ANDRIES DE LA LANDE CREMER

De parken digitaal

Websites Nationale Parken

www.nationaalpark-dwingelderveld.nl
www.nationaalpark-drents-friese-wold.nl
www.holtingerveld.nl

Websites natuurbeheerders

www.staatsbosbeheer.nl
www.natuurmonumenten.nl
www.drentslandschap.nl

Andere websites

www.dwingelderveld.nl: Informatie over verblijfsaccommodaties in en rond Nationaal Park Dwingelderveld
www.drentsfriesewoud.nl: Ondernemers rond het Nationaal Park Drents-Friese Wold
www.ivn.nl

Digitale nieuwsbrieven

Viermaal per jaar verschijnen (gratis) digitale nieuwsbrieven. Je kunt je aanmelden via de websites van de drie parken.

Facebook

Dwingelderveld Natuurmonumenten:
www.facebook.com/dwingelderveld

Belangrijke adressen

Secretariaat Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek
Postbus 122, 9400 AC Assen
0592-365 555
E.dwingelderveld@drenthe.nl
E.drents-friese-wold@drenthe.nl

Toeristeninformatie

TIP Appelscha
Boerestreek 23
8426 BN Appelscha
0516 431 760
TIP Diever
Bosweg 2A
7981 LE Diever
0521 591 748
TIP Dwingeloo
Drift 11e
7991 AB Dwingeloo
0521 591 000
TIP Frederiksoord
Majoor van Swietenlaan 1A
8382 CE Frederiksoord
0521 381 433
TIP Havelte
Van Helomaweg 18
7971 PX Havelte
0521 341 222
TIP Hoogeveen
Hoofdstraat 17A
7902 EA Hoogeveen
0528 291 177
TIP Ruinen
In: 't Wapen van Ruinen
Brink 17
7963 AA Ruinen
06-15917261

Colofon

Teksten en redactie: Henk van den Brink, Natascha van den Bosch, Jojanneke Drijver, Sanne van Gernerden, Lysander van Oossanen, Renate Sanders, Elaine Sapulete, Hanna Schipper, Catrien Scholten, Dieuwertje van de Ven
Eindredactie: Henk van den Brink
Fotografie: Hans Dekker, tenzij anders vermeld
Grafische verzorging: Provincie Drenthe
Cartografie: Sectie GIS en Cartografie provincie Drenthe
© Secretariaat Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek, Postbus 122, 9400 AC Assen 2025
Oplage: 45.000

Teksten mogen met bronvermelding gebruikt worden. Voor informatie over gebruik van foto's kun je contact opnemen met het secretariaat.

*Bezoekerscentrum
Dwingelderveld*

